

ANDERSEN

CONTES

PRIMERA SERIE

TRADUCCIÓ DE J. MASSÓ VENTÓS

UV

Biblioteca de Llibres

BARCELONA

BIBLIOTECA POPULAR DE «L'AVENÇ»

1907

L'HANS CRISTIAN ANDERSEN

L'Andersen va neixer el 2 d'Abril de 1805 a Odensea, una de les viles més importants de l'illa de Fionia.

El seu pare fou un humil sabater, i els seus passats uns rics pagesos danesos que van tornar-se pobres. La seva mare, abans de casarse, era una pobra captaire.

En l'hermosa biografia escrita per ell mateix amb el titol de Conte de la meva vida, diu així parlant del seu pare:

«Ell mateix va construir-se l vellador i el llit nupcial. Pera fer el llit va aprofitar algunes fustes de les que havien servit pera l tumul que va sostenir el feretre del Comte de Trampe. Encara recordo haver vist clavats en les fustes del llit alguns bocins de baieta negra. Doncs bé: el dia 2 d'Abril de 1805, en lloc del cadavre de l'ilustre cavaller, varen sostenir aquelles fustes un nen ple de vida i molt ploraner: era jo, Hans Cristian Andersen.»

Quan encara era criatura va entrar d'aprenent en una fabrica d'Odensea, de la qual van despatxar-lo perquè distreia tots els companys contant-los historietes.

Ja més gran, abandonà la seva vida tranqui-la pera anar a provar fortuna a Copenhague, anant-se'n'hi tot sol amb tretze escuts a la butxaca. Allí va passar alguns anys de miseria.

Per fi, després d'haver acabat la seva carrera universitaria, va escriure una obra titulada *Viatge al peu del canal de Hollin*, en la punta oriental d'Amager, pera la qual no va trobar editor. Desenganyat, va publicar-lo pel seu compte, agotant-se aviat, començant aleshores a esser conegut el seu nom.

El dia 5 d'Agost de 1875, després d'haver sigut nomenat pel rei, en 2 d'Abril del mateix any, Comenador de l'Ordre de Darenberg, i d'haver reunit una modesta fortuna, va morir a Rolighed als 70 anys.

Les seves obres més importants són: *Poesies* (1830), *Fantasies i croquis* (1831), *Croquis de viatge i L'Improvisador*, novela que obtingué gran exit i fou traduïda al francès (1834), *Bazar d'un poeta* (1842), *Conte de la meva vida* (1837), *El Mulat*, drama (1840), *Album sense dibuixos, fantasies humoristiques* (1840), *Les flors de la felicitat*, comedia (1842), i els tres volums de *Contes*, que han sigut traduïts

quasi bé a totes les llengües. En la nostra, la primera traducció que apareix formant llibre es la present.

Els seus contes han proporcionat hores alegres a molts nens que s'han meravellat davant de centenars de personatges fills de l'inspiració d'Andersen, desde ls prínceps encantats de les rondalles fantàstiques fins els bons danesos que tal vegada ell havia conegut.

En moltes de ses rondalles s'hi veu sempre l gran amor pera les petites coses, pera les coses ignorades de la creació, que per ell són dotades de vida, presentant-les en ses aventures més íntimes. S'hi nota al mateix temps un gran amor també pera la natura i pera l «nostre globe meravellós», pera dir-ho amb les seves mateixes paraules, i de totes ses obres sen desprèn una gran ingenuïtat infantívola.

JOSEP MASSÓ I VENTÓS

LES CIGONYES

SOBRE l'ultima casa del poble hi havia un niu de cigonyes. La mare s'hi estava amb els seus quatre fillets, que aixecaven la testa i mostraven llur bec encara negre, perquè no havia tingut temps de tornar-se roig. A alguna distancia sobre l teulat se trobava l pare-cigonya, dret i encarquerat, arronsant una pota pera estar a l'aguait amb més vigi-lancia.

Haurieu dit que era de fusta, de tant immobilitat que estava.

— Potser la gent s'imagina — pensava—que la meua muller té un centinella davant del seu niu. No deuen saber que soc el seu marit. Deuen pensar queestic

condemnat de soldat de guarda sobre la teulada. Això va molt bé.

En el carrer hi jugaven una colla de criatures. Quan varen veure les cigonyes, un d'ells, el cap de colla, va posar-se a cantar la vella cançó sobre la cigonya, i tots ho feren després d'ell; però cantaven lo que ls venia a la memoria :

Cigonya, cigonya,
vola vers ta casa.
La muller es al niu
amb tos quatre petits.
El primer serà penjat,
el segon serà perdut,
el tercer serà cremat,
i el quart assassinat.

— Sents lo que ls nois canten? —
deien les cigonyes petites. — Diuen que
serem penjats i cremats.

— No tingueu por, — deia la mare ci-
gonya. — No ls escolteu. No us passarà re.

Però les criatures continuaven can-
tant, senyalant amb el dit les cigonyes.

N'hi havia un, en Pere, que deia que
feien mal de burlar-se de les besties, i no
volia fer com els seus companys.

La mare cigonya, mentrestant, consolava ls menuts.

— No n feu cas, — deia. — Mireu el vostre pare com se ten sobre una pota.

El dia següent les criatures tornaren a jugar, i, veient les cigonyes, repetiren la cançó:

El primer serà penjat,
el segon serà cremat...

— Serem penjats i cremats? — deien els menuts.

— Però, no, no, — deia la mare. — Apendreu de volar: jo us en ensenyaré. Baixarem a la prada i farem una visita a les granotes, que desde l bassal ens-e saludaran tot cantant «rac, rac»; en menjarem algunes: serà una delícia. Després totes les cigonyes del país ens reunirem pera fer les maniobres de tardor, abans de fugir vers els països calids. S'ha de saber volar molt: es de molta importancia pera nosaltres, perquè, si alguna s queda endarrera, el general la castiga amb un cop de bec. Amb això

poseu molta atenció quan l'exercici comenci.

— Això no vol dir pas que no siguem penjats i cremats. Escolteu, mare: ja hi tornen.

— Es a mi que m'heu d'escoltar i no an ells, — deia la mare-cigonya. — Després de les grans maniobres emigrarem cap els països calids, lluny, molt lluny d'aquí, per damunt de monts i forestes. Anirem a Egipte, on les cases són punxagudes i arriben fins als nuvols. En diuen piramides. Són tant velles que cap cigonya podria imaginar-s'ho. Hi ha també un gran riu, que desborda i cambía l païs en llac, i un se passeja per allí, i s'hi mengen granotes.

— Oh! — deien els menuts.

— Sí, es una delícia. No s fa més que menjar en tot el dia. Mentrestant que nosaltres serem tant feliços allà baix, aquí no hi haurà ni una fulla tendra en els arbres. Fa tant fred, que ls nuvols se gelen i cauen en petits trocets blancs.

Volia dir la neu; però no sabia explicar-ho de cap altra manera.

—I aquests nois també se gelen i cauen a miques? —deien els menuts.

—No; però no sen falta gaire. Se veuen obligats a tancar-se a casa llur. Vosaltres, al contrari, volareu a un país ont hi hauran flors i un sol ben calent.

Al cap d'algun temps els petits ja foren grans pera tenir-se drets al niu i mirar els voltants.

Cada dia l pare-cigonya arribava, volant, amb hermoses granotes, petits serps i altres lleminedures de cigonya que podia atrapar.

Era molt divertit veure-l fer de mestre. Feia petar el seu bec com una matracca, i els contava histories, de maresmes, naturalment.

—Vaja, ja hem de començar de volar, —va dir un dia la mare-cigonya.

I tots els petits se posaven drets sobre la carena de la teulada, i feien tentines una ala sobre l'altra, i sen faltava poc si no queien cada vegada que miraven avall.

—Mireu-me, —deia la mare; — mireu com se posa l cap i les potes: així. Això sí que us servirà en el món.

I va volar a alguna distancia.

Els petits feren un salt, però, bum!
tots varen caure.

— Jo no puc volar! — va dir un dels menuts, tot entrant amb precaució en el seu niu. — No hi vui anar an els països calids!

— I doncs? Vols gelar-te aquí quan l'hivern vingui? Els nois vindran, t'agafaran i et faran rostir. Els vaig a cridar.

— No, no! — va dir la cigonyeta.

I novament va saltar damunt la teulada, com les altres.

Aleshores pensaven poder-se tenir enlaire, però, bum! tornaven a caure, i havien d'exercitar-se tant sols movent les ales.

Els nois passaven pel carrer, cantant:

Cigonya, cigonya, vola, vola...

— Que hem de baixar i arrencar-los els ulls? — deia un menut.

— Deixeu-los tranquils, — deia la mare. — Es a mi que heu d'escoltar-me. Es molt més important. Un, dos, tres! Tor-

nem a volar una mica més alt que les altres vegades. Un, dos, tres! A l'esquerra de la xemeneia! Ara! Està molt bé! L'últim cop d'ala ha estat tant perfecte, que podreu venir a l'estany demà. Algunes famílies de cigonyes s'hi reuneixen amb els seus menuts. De segur que sereu els més hermosos. Poseu el coll dret, que fa bé i dona bona apariència.

—I no ns venjarem d'aquesta murrialla del carrer?

—Deixeu-los estar. Nosaltres volarem per sobre ls núvols i anirem al país de les Piràmides, mentres ells no tindran ni una fulla verda ni una poma dolça. Que cridin tant com vulguin!

La tardor va venir. Les cigonyes començaren a reunir-se pera emigrar vers els països calents durant l'hivern.

—Es ara que tenim de venjar-nos!
—digueren els menuts.

—Doncs bé: ara, —digué la mare cigonya.—Jo conec l'estany on són depositades les criatures abans de que cap cigonya les reculli pera dur-les als pares. Tots els pares desitgen tenir fills, i tots

els nois germanets i germanetes. Ens arribarem fins a l'estany i portarem un infant a cada noi dels que no han cantat: els altres no l mereixen.

— Però, i an aquell que va començar a cantar? An aquell dolent, an aquell murri, què li farem?

— A l'estany hi ha un infant mort i li portarem. En cambi, al bon noi que deia: *es un mal de burlar-se de les besties*, li portarem a la vegada un germà i una germana. Se deia Pere, he? Doncs bé: en record seu tots us nomenareu Pere.

Tot lo que fou dit, fou fet. Totes les petites cigonyes van nomenar-se Pere. I es el nom que encara tenen avui.

LA VENEDORETA DE MISTOS

FEIA un fred horrible. Nevava, i el crepuscle s'anava acabant. Era l'última nit de l'any, la nit de Sant Silvestre.

En mig del gran fred i de la gran foscor, una pobra noieta caminava sota la gran tempestat de neu amb el cap descobert i amb els peus nusos.

Ja havia agafat unes sabates, al sortir; però, de què podien servir-li? Eren les grans sabates de la seva mare, que ja havia portat altres vegades. Eren massa grans, i la nena les havia perdudes successivament totes dugues, atravesant un carrer en el moment que passaven dos carruatges molt depressa.

La primera havia passat sota la roda

d'un cupè i havia desaparegut enganxada a la roda per la glaçada: era impossible trobar-la. En quant a la segona, un vailet l'havia agafada i la tirava enlaire tot rient, i s'allunyava cridant la nena, que de la seva sabata volia fer-ne un breçol per quan tindria criatures.

La nena caminava, doncs, amb els peus nusos. Els tenia vermells i blaus de fred. En el seu vell davantal portava mistos i en tenia un paquet a la mà.

Va cuitar a buscar un lloc de molta passada; però feia massa fred, i la gent que transitava pels carrers s'allunyava rapidament, sense voler atendre l'oferta de la nena.

En tot el dia no havia pogut vendre res i ningú li havia fet la més petita almoina. Morint de fam i de fred, continuava l seu camí, la pobreta! Els borrellons de neu queien damunt els seus llargs cabells rossos, que s destrenaven en bucles sobre les seves espatlles; però ella no hi pensava. El seu somni de Folbette era molt lluny, molt lluny d'allà.

Per totes les finestres brillaven els

llums i per tots els carrers se sentia l'olor d'oca rostida. Era la nit de Sant Silvestre, i la nena pensava que abans, quan vivia la seva avia, també havien celebrat el Sant Silvestre a casa seva. Però la mort havia vingut, l'herència havia desaparegut, i havien deixat la gentil caseta, voltada d'aura, ont havien passat els bells jorns, pera habitar un recó obscur, on no sentia més que blasfèmies i imprecacions.

Va ajupir-se en un recó, entre dues cases que l'una sortia més que l'altra, i va creuar els peus sota les faldilles. Com més anava més fred tenia; però no gosava entrar a casa seva sense haver venut un feix de mistos ni haver rebut un sou. Segurament el seu pare li pegaria. Vivien sota un teulat i el vent xiulava en l'interior de llur cambra, malgrat els drapots que havien posat en les escletxes més grosses.

Les mans de la pobra nena estaven enrampades. Quin bé que faria l'escalfor d'un misto! Si ella gosés agafar-ne un, rascar-lo a la paret i escalfar-s'hi ls dits!

A l'últim va agafar-ne un. Que bé que cremava! La flama, primer blava i verda, va emblanquir-se i envermellir-se successivament, i envoltà l petit troç de fusta, que projectava a poca distancia una claror viva i alegre.

Mentre la nena tenia les mans a sota l misto, brillava com un troç de carbó, clar, ardent. Ah! La llum meravellosa! Va semblar a la nena que estava davant d'una estufa de ferro, amb brillants ornaments de coure. El foc hi cremava alegrement i escampava una dolça tebior. Ah! Quin bé que feia! Les manetes s'escalfaven a la flama, i fins la que aguantava l misto tenia l dit xic que semblava bullent. Ah! Poder quedar-se així llargues hores, tot el temps, davant un bon foc en una nit glaçada d'hivern, quan la neu cobreix la terra i quan bufa l vent del nord!

Ja allargava ls peus pera escalfar-sels, quan la flama s'apagà i l'estufa va desaparèixer. Estava asseguda al carrer amb el troç de misto cremat al cap dels dits.

Va mirar-ho tota parada, no compre-

nent per què el foc s'havia apagat. Després va pensar que els mistos els hi havien donats pera vendre i que el seu pare la renyaria en tornant a casa seva.

Però feia tant fred que l'obsessió va dominar-la. Va encendre'n un altre, que va cremar i va brillar. La llum va iluminar la paret, que devingué transparenta com un tul. La nena va mirar dintre la sala. La taula estava parada, amb unes tovalles brillants i plats de porcelana fina. Hi havia a sobre una oca rostida, farcida de prunes i de pomes. Però la cosa més extraordinària fou que l'oca saltà del plat i va posar-se a caminar vers la nena amb la forquilla i el ganivet clavats a l'esquena. Després... el misto va apagar-se i no va veure més que les parets macisses i fredes.

El somni havia fet lloc a la realitat: en comptes de la taula ben parada, el carrer negre i glaçat, tot blanc de neu, el griso que bufava i els escassos passants que s'precipitaven a casa llur, ben calentons i indiferents a la misèria de la venedoleta.

La nena va encendre un tercer misto. Va veure-s transportada sota un bonic arbre de Nadal. Era més gran i més ricament guarnit que aquell que havia pogut veure per Nadal, l'any passat, a casa un ric negociant, a través dels vidres de la porta. Milers de llums brillaven per les branques verdes, i moltes imatges colorides, com les que s veuen en les botigues, aparegueren als ulls de la nena. Va estendre les dues mans vers l'arbre; però l misto va apagar-se. Totes les llums de Nadal semblava que pujaven amunt, amunt, fins a convertir-se en estrelles en el cel.

—Algú deu morir-se,—va dir la nena, puix la seva avia, la sola persona que havia sigut bona pera ella, però que era morta feia molt temps, li havia dit: «Quan una estrella cau, una ànima vola a Déu».

Va rascar un altre misto a la paret. Una llum clara va escampar-se al seu voltant, i la nena va veure molt bé la seva avia que li somreia dolçament.

—Avia! —va cridar la nena.—Enduu-

te-men! Ja sé que desapareixeras quan el misto s'apagarà, com l'estufa, com l'oca rostida, com l'arbre de Nadal; però no m deixis aquí. Erem tant felices totes dues quan tu encara no te n'havies anat amb el bon Déu! En aquell temps me deies que aniria a trobar-te al cel, si era ben bona. Avia! T'ho suplico! Demana al bon Déu que m deixi venir amb tu! No t dirà pas que no!

El misto s'apagà, i amb la seva llum la visió que il·luminava l rostre de la nena.

I la nena va encendre tots els mistos que quedaven en el paquet: volia retenir la seva avia. Els mistos varen fer tanta claror, que semblava estar en ple dia. Mai la seva avia li havia aparegut tant gran i tant hermosa. Va agafar la nena per la mà, i totes dues varen volar gloriósament alt, molt alt. Ja no patirien mai més ni fam, ni fred, ni angoixes: estaven amb el bon Déu.

L'endemà encara la neu cobria la terra, però l sol va aixecar-se brillant i clar en el cel blau palid. Tot-hom sortia joiós.

A la matinada varen trobar arraulida en un recó la nena, que tenia les galtes roges i un dolç somriure en els llavis. Havia mort gelada l'última nit de l'any. El dia de cap-d'any va aixecar-se sobre l'cadavre de la nena, que estava asseguda amb els seus mistos, tot un paquet dels quals estava cremat. «Devia voler escalfar-se», deia la gent; però tot-hom ignorava les meravelles que havia vist, ni en mig de quines esplendors se n'havia anat amb la seva avia vers les joies de l'any nou.

LA PRINCESA I EL PESOL

UNA vegada era un príncep. Volia casar-se amb una princesa, però tenia d'esser una princesa perfecta i veritable. Per això va fer un gran viatge a través del món pera trobar-la. De princeses no n faltaven, però totes tenien algun defecte. Va tornar a casa seva desolat.

A la nit va fer una tempesta horrible. Plovia a bots i a barrals. Va sentir-se picar a la porta del castell. El rei, molt vellet, va anar a obrir ell mateix.

A fòra hi havia una princesa, però en quin estat l'havia posada l mal temps! L'aigua s'escorria dels seus cabells i dels seus vestits, i degotava del seu nas da-

munt de les sabates. Va presentar-se dient que era la verdadera princesa que esperava l príncep. «Es lo que veurem», va pensar la reina mare. Va entrar a la cambra, va aixecar els matelaços del llit i va posar un pesol a sota. Va colocar desseguida vint matelaços sobre l primer. En aquest llit varen fer dormir la princesa.

L'endemà al matí varen preguntar-li com havia dormit.

—No he aclucat l'ull en tota la nit,— va contestar. — Estava ajeguda sobre alguna cosa dura, i tinc blaus per tot el cos.

— Vet-aquí la verdadera i perfeta princesa,— va dir la reina. — A través de vint matelaços ha sofert horriblement de la duresa d'un pesol.

El príncep va casar-s'hi i el pesol va ser posat en un saló, ont encara s pot veure, perquè ningú l'ha tocat.

Vet-aquí la meva historia, l'autenticitat de la qual garantiso.

HISTORIA D'UNA MARE

UNA mare estava asseguda al peu del breçol del seu fillet. Estava desesperada pensant que l nen se moriria. L'infant estava groc groc. Havia tancat els ulls i respirava amb pena. De tant en tant s'hauria dit que respirava profundament, i aleshores la mare s'abocava vers ell encara més ansiosa. Va sentir-se un truc a la porta. Un home vell i pobre va entrar embolicat amb una mena de manta de cavall: no hi ha re tant calent, i sen tenia necessitat pel fred que feia.

A fòra tot era neu i gebre. El vent bufava tant, que tallava la cara.

El jaio tremolava de fred. La mare va aprofitar un moment que l seu fill

dormia i va posar a escalfar sobre l'estufa un potet de cervesa. El jaio s va asseure i va breçolar la criatura. La mare va asseure-s aprop d'ell en una cadira mirant el malaltet, que respirava sempre dificilment i aixecava la mà.

— Jo l conservaré, oi? — deia la mare.
— Nostro Senyor no se me l'emportarà?

El jaio (que no era altre que la Mort) va fer un moviment extrany amb el cap, que lo mateix podia semblar *si o no*. La mare va inclinar la testa sobre l pit i dugues llagrimas rodolaren per les seves galtes. Tenia l cap feixuc: feia tres dies i tres nits que no havia aclucat els ulls. Va adormir-se, però per un instant no més, i va despertar-se desseguida tremolant de fred. «Que es això!» va cridar, mirant per tots cantons. El jaio no hi era, ni l nen tampoc. Se l'havia endut. El vell pendol grinyolava en un recó.

«Buum!» Era un dels grossos pesos de plom que queia a terra, i després d'això l pendol va parar-se. La pobra mare va sortir corrent i va cridar el seu fill. A fòra, asseguda en mig de la neu,

hi havia una dòna vella de vestits llargs i negres.

— La Mort ha entrat a casa teva, — va dir la vella; — jo l'he vista. Se n'ha anat amb el teu fill; però corre més que l vent i no torna mai lo que ha robat.

— Diga-m no més el camí que ha seguit, — va dir la mare, — diga-m el camí i l'atraparé.

— Ja l sé, — va dir la vella; — però abans de dir-tel vui que m cantis totes les cançons que has cantat al teu fill: m'agraden molt; ja les he sentides abans. Jo soc la Nit, i he vist les teves llagrimes mentres cantaves.

— Te les cantaré totes, — va dir la mare, — però no m facis entretenir, perquè vui atrapar la Mort i tornar-li a pendre l meu fill.

Però la Nit va quedar-se muda i impassible. Aleshores la mare va retòrcer les mans i, feta una mar de llagrimes, va cantar les cançons. Hi havia més llagrimes que paraules.

— Agafa per la dreta — va dir la Nit — i entra a l'ombrós abetar. Per allí he

vist desaparèixer la Mort amb el teu fill.

En mig de la foresta l camí s dividia. La mare no sabia per quin costat agafar. Allí hi havia una mata d'espines, que no tenia ni flors ni fulles, perquè era a l'hivern. Crestalls de glaç penjaven per les branques.

— No has pas vist passar la Mort amb el meu fill?

— Sí, — va dir la Mata; — però no t diré l camí que ha pres, si abans no m'has escalfat amb el teu cor. Estic gelada: me torno tot glaç.

Va apretar la Mata contra l seu pit pera escalfar-la. Ses espines penetraven a la carn i la sang regalava gotes grosses. Però en la mata varen néixer fulles fresques i verdes, i, malgrat la freda nit d'hivern, va cobrir-se de flors: tanta escalfor hi feia en la sina d'aquella mare afligida. Aleshores la Mata va indicar-li l camí que havia de pendre.

Va arribar a la vora d'un llac, sobre l qual no hi havia ni barca ni barqueta. El llac no era prou gelat pera aguantar-la i massa pregon pera que pogués passar-lo

a gual. I calia atravessar-lo pera trobar el seu fill! Va ajeure-s a terra pera beure tota l'aigua, cosa que era impossible pera una persona. Però la mare afligida esperava que succeiria un miracle.

— No, això no pot ser, — va dir el Llac. — Val més que ns posem d'acord. M'agraden les perles. Els teus ulls són les més transparentes que he vist. Fes-los caure amb els teus plors i et portaré fins al gran invernacle on viu la Mort i on cultiva les flors i els arbres. Cada un d'ells es una vida humana.

— Ah! Que es lo que no donaria pera anar a veure l meu fill! — va dir la mare, desconsolada.

Va llençar tantes llagrimes, que ls seus ulls van caure al fons del llac i devingueren dugues perles precioses. El llac aleshores va alçar-la com si estés en una gronxadora, i d'un sol moviment la va portar fins a l'altra banda, ont hi havia una casa meravellosa d'una lleuga de llargada.

No se sabia si era una montanya, amb boscos i esplugues, o bé una construcció;

però la mare no veia res, perquè ls seus ulls havien caigut amb els seus plors.

— On trobaré la Mort, que m'ha pres el meu fill? — va dir la mare.

— Encara no ha arribat, — va dir-li una jaieta que vetllava sobre l gran ivernacle de la Mort. — Però com has pogut arribar fins aquí? Qui t'ha ajudat?

— Nostro Senyor, — va respondre la mare. — Ell es compassiu. Siga-ho tu també! On trobaré l meu fill?

— Jo no l conec, — va dir la vella, — i tu no hi veus. Moltes flors i arbres s'han marcit aquesta nit. La Mort ha de venir depressa a replantar-les. Tu sabs que cada persona té l seu arbre de vida i la seva flor que la representa aquí. Aquestes flors no s diferencien les unes de les altres en apariencia, però llur cor batega. El cor dels nens també batega: busca, doncs. Potser coneixeras el del teu fill. Però, què m donaras si t dic lo que has de fer?

— Ja no tinc res pera donar, — va dir la desgraciada mare; — però aniria per tu fins a l'altra banda de món.

— No puc fer-hi res, — va dir la vella; — però pots donar-me ls teus llargs cabells negres. Ja ho sabs que són bonics. M'agraden molt. Jo t donaré ls meus, que són blancs: sempre es una compensació.

— Si no més vols això, — va dir la mare, — ja tels dono amb goig.

Va donar, doncs, els seus cabells negres, i en canvi va rebre ls blancs de la vella.

Varen entrar en el gran invernacle de la Mort, on totes les plantes creixen barrejades. Hi havien finissims jacintes sota campanes de vidre, i grans i grosses peonies. Se veien plantes aquatiques, les unes fresques, les altres mig malaltes; serps d'aigua s'entortolligaven entorn de llurs tiges. Aquí hi havien palmeres, alsines, platanes; allà, julivert i farigola. Cada arbre i cada flor tenia un nom; cada un era una persona que encara vivia, l'una a la Xina, l'altra a la Groenlandia, sobre tota la terra.

Hi havia grans arbres en testos petits que menaçaven de fer-los esclatar. Al contrari, plantetes lletges se trobaven

sovint en un bon terrer cobert de molça i cuidadosament llaurat.

La mare, afligida, s'ajupia a cada planta, fins a les més petites, escoltava batre llur cor humà, i, entre milions d'altres, va reconèixer el del seu fill.

— Es aquest! — va cridar la mare, extenent la mà sobre un petit *crocus* blau, que estava malalt i queia de costat.

— No toquis la flor, — va dir la jaia, — però queda-t aquí, i quan la Mort vindrà, car sé que ha de venir, no li deixis arrencar la planta. Amenaça-l amb arrencar tu mateixa les plantes veïnes. Tindrà por, puix respon d'elles davant de Nostro Senyor i ningú pot arrencar-ne cap sense l seu permís.

Al moment un vent glacial va sentir-se. La mare cega va comprendre que era la Mort que venia.

— Com has pogut trobar el camí fins aquí? — va preguntar la Mort. — Com has pogut venir més depressa que jo?

— Soc mare!

La Mort va estendre sa blanca mà sobre la floreta delicada, però la mare la

protegia tenint-la entre les seves mans, procurant no doblegar cap fulla. Aleshores la Mort va bufar sobre les mans de la mare, i ella va sentir el seu buf, més fred que el vent glaçat, i va haver de deixar anar la seva presa.

— No pots re contra mi! — va dir la Mort.

— Però Nostro Senyor pot alguna cosa, — va respondre la mare.

— Es an ell sol que jo obeeixo. Soc el seu jardiner. Agafo les seves flors i els seus arbres i els trasplanto en el gran jardí del paradís. Com creixen allà i lo que ls passa, no puc dir-t'ho.

— Torna-m el meu fill! — va dir la mare, plorant i suplicant, al mateix temps que prenia en cada mà dugues flors veïnes. — En la meva desesperació, vaig a arrencar totes les teves flors.

— No ho facis pas, — va dir la Mort. — Dius que ets desgraciada i vols fer una altra mare tant desgraciada com tu?

— Una altra mare? — va dir la pobra dòna, deixant les dugues flors.

— Mira ls teus dos ulls, — va dir la

Mort. — Els he pescat en el llac, on brillaven molt vivament. Jo no sabia que fossin els teus. Pren-los. Són encara més transparents que abans. Mira ara en aquest pou d'aquí aprop. Jo t nomenaré les dugues flors que tu volies arrencar; veuras tot llur avenir, tota llur vida humana, tot lo que tu anaves a destruir.

La mare va mirar en el pou. Va veure que l'una devenia com una bona obra en el món de tanta felicitat i alegria que hi havia entorn d'ella. Va veure també la vida de l'altra: tot eren penes, angoixes, miseries, desolacions.

— L'una i l'altra són la voluntat de Déu, — va dir la Mort.

— Quina es la flor de l'infortuni? Quina es la de la felicitat? — va preguntar la mare.

— No t'ho puc dir, — va respondre la Mort. — No més has de saber que una de les flors era la del teu fill, era l'imatge del seu avenir.

— Quina de les flors era la del meu fill? — va cridar de nou la mare. — Digam'ho! Si ha d'esser desgraciat, emporta-

tel desseguida en el reialme de Déu!
Oblida les meves llagrimas! Oblida les
meves oracions! Oblida tot lo que he
dit i fet!

La mare va creuar les mans, va caure
de genolls i va suplicar:

— No m'escolteu pas, Senyor, — deia,
— ni jo us imploro contra la vostra vo-
luntat, que es la millor. No m'escolteu
pas! No m'escolteu pas!

I va inclinar el cap sobre l seu pit.

Aleshores la Mort va portar el fill en
el país desconegut del qual havia parlat.

EL VELL ACLUCA-ULLS*

No hi ha ningú en el món que sapiga tantes històries com el vell Acluca-ulls, que l'anomenen a Dinamarca. Oh! Ell sí que les explica bé!

Cap al vespre, quan els nens encara estan asseguts a taula, el vell Acluca-ulls arriba. Puja a poc a poc les escales, sense fer soroll, perquè s treu les savates, obre les portes i xxs! tira sorra en els ulls dels infants, però tant fina, tant fina, i en tant grossa quantitat, que ls

---

*) Traducció exacta de l'*Olle-luke oil* danès. A Catalunya s'anomena *senyor* o *mossèn* o *sant Sonyer* el personatge que fa adormir les criatures. A França sol ésser un noi, el *petit marchand de sable*.

ulls dels pobres nens ja no poden estar oberts, i així no poden veure-l: se posa darrera d'ells, els bufa i clatell i llur testa devé feixuga.

Quan els nens dormen, el vell Acluca-ulls s'asseu apropet d'ells a sobre l lit.

Va molt ben habillat. Porta un vestit de seda del qual no podria afirmar-se'l color, perquè, segons la posició que pren, sembla verd, vermell o blau.

Sota cada braç el vell Acluca-ulls porta un paraigua. En un d'aquests paraigues hi han pintades magnifiques figures: es el que extén sobre ls nens bons minyons. Durant la nit, aquests somnien les més encantadores histories.

En l'altre paraigua no hi ha re, i es el que extén sobre ls nens dolents, els quals dormen amb un mal sòn i se desperten amb el cap pesat, sense haver somniat re.

Vaig a dir-vos com el vell Acluca-ulls va cada vespre a veure un nen que s diu Ijalmar i lo que li explica.

DILLUNS

—Atenció!— va dir el vell Acluca-ulls a Ijalmar després d'haver-lo instal·lat en el seu llit. — Vaig a metamorfosejar-ho tot aquí.

I en un tancar i obrir d'ulls totes les plantes dels gerros foren canviades en grans arbres que extenien llurs branques fins al sostre i fins a les parets. La cambra tenia l'aspecte d'un invernacle. Les branques eren cobertes de flors flairoses, i cada flor era més hermosa que una rosa; i, si s menjaven, s'hi trobava el gust de les confitures més delicades. Els fruits brillaven com si fossin d'or, i també penjaven pastiços plens de raims. Era una meravella. Però desseguida varen sentir-se uns gemecs terribles, que eixien del calaix on l'Ijalmar posava ls llibres de classe.

— Què deu ser?— va dir el vell Acluca-ulls, dirigint-se cap a la taula.

Va obrir el calaix. Era la piçarra que sofria! Hi havien escrit a sobre un pro-

blema d'aritmètica, ont hi havia una falta que donava mala solució. El piçarrí saltava i dançava com si fos embuixat, malgrat el cordill que l retenia a la piçarra. Volia rectificar el calcul, però no podia.

Aleshores fou en la llibreta d'escriure de l'Ijalmar on varen sentir-se lamentacions. Feien pena de sentir-les. Sobre cada pagina hi havien, en efecte, unes grans lletres escrites, i al costat de cada una d'elles una de petita. Era l model del mestre. A sobre hi havien altres lletres que volien semblar-se al model. L'Ijalmar les havia escrites. Però s'havien escapat de la linia que ls corresponia.

— Així us heu de tenir, — deia l model, — una mica tombades, amb bonics traços.

— Ja ho farem de bona gana, — deien les lletres del nen, — però no podem: som massa febles!

— Doncs bé: us tiraré una mica de la sorra que tinc pera les criatures, — va dirlos el vell Acluca-ulls.

— No, no! — deien les lletres, redre-

çant-se d'una manera que donava goig de veure.

— Cap historia, per avui! — va dir el vell. — Tinc de fer fer l'exercici a les teves lletres. Un, dos, tres! Un, dos!

Les lletres feren l'exercici i varen acabar per ser tant dretes com el model.

No obstant, quan el vell ja era fòra i el nen va mirar les lletres de la llibreta, eren tant desgraciades com abans.

DIMARS

Així que l'Ijalmar va ser al llit, el vell empolsà amb la seva pols magica tots els mobles de la cambra. Tot seguit van posar-se a parlar entre ells, a l'excepció d'una escupidora, que romangué immobilitat. Estava enfadada perquè no feien cap cas d'ella, per trobar-se apartada en un recó.

Sobre mateix de la calaixera, en un gran marc daurat, hi havia una pintura que representava un paisatge. S'hi veien grans arbres, flors entremig de l'herba, i un gran riu que, atravessant la foresta,

passava per davant de molts castells i finalment se llençava al mar.

El vell va tirar una mica de pols sobre la pintura. Els aucells van posar-se a cantar, els arbres a agitar llurs capcines, i els nuvols a fugir mentres se veien llurs ombres passar damunt del quadro.

Després va col·locar el nen damunt les herbes altes.

El sol brillava amb tot el seu esclat a través de les clarianes de les branques.

L'Ijalmar passà pel riu i pujà sobre una barca que hi havia a punt. Estava pintada de vermell i de blanc. Les veles semblaven d'argent, i cignes portant collarets d'or al coll i una estrella blava i resplendent damunt de la testa varen endur-sel fòra del bosc verdejant, ont els arbres parlaven de lladres i bruixes i tot allò que les papellones els havien contat.

Alguns peixos de platejades escates nedaven vora l'vaixell. Els aucells, vermells i blaus, grans i petits, passaven a grans vols. Les mosques volaven, els burinots zumzejaven; tots volien acompanyar l'Ijalmar i contar-li histories.

Quin viatge més bonic! Tant aviat els boscos eren espessos, tant aviat semblaven immensos jardins plens de sol i de flors, tant aviat entremig d'ells s'aixecaven palaus de marbre i crestell. Hi havia una princesa que s'estava al balcó. Era una nena que l'Ijalmar ja coneixia prou: havia jugat amb ella. Se donaren la mà, i ella va oferir-li l més bonic porquet de sucre que cap marxant pot vendre. L'Ijalmar va pendre-l tot passant amb el seu vaixell. Cada un en tenia un bocí a la boca. Ella, el més petit; l'Ijalmar el més gros. Davant de cada castell hi havien prínceps petits que feien guarda. Brandaven llurs sabres d'or i llençaven a l'Ijalmar raims i soldats de plom.

Tant aviat el nen atravessava boscos, com sales, com ciutats. Passaren per atzar per la ciutat on vivia la seva dida, que l'havia criat quan era petit i l'estimava molt. Li feia una salutació amb el cap i les mans, tot cantant els versos que havia compost ella mateixa:

Com m'agrada pensar en tu,
oh volgut Ijalmar de cabell d'or!
Com te besaria tes galtes i ta boca
pera provar-te l meu amor!

Encara t sento dir la primera paraula.
Pren-me la mà, abans de separar-nos,
i que Déu te protegeixi i assisteixi
i et faci semblar als angels.

Al mateix temps els aucells cantaven,
les flors dançaven sobre llurs tiges, i els
arbres vells s'inclinaven, com si pera
ells també l vell Acluca-ulls contés les
histories.

DIMECRES

Quin ruixat feia! L'Ijalmar podia sentir el soroll adormit i tot. Quan el vell Acluca-ulls va obrir una finestra, l'aigua arribava fins a l'antrapit. Hi havia un verdader llac al defòra, i un hermós vaixell estava parat davant de la casa.

— Vols fer un viatge amb mi, Ijalmar?
— va dir el vell. — Aquesta nit anirem a països estrangers i estarem de tornada demà l matí.

L'Ijalmar va posar-se en un girant d'ulls els seus vestits de diumenge i va pujar al vaixell.

El mal temps havia parat. El vaixell va seguir pels carrers i va tombar per l'iglesia. Tenien davant d'ells una mar immensa. Varen vogar tant lluny que no veien gens de terra.

Varen veure un vol de cigonyes que també abandonaven el seu niu i fugien cap als països calents. Volaven l'una darrera l'altra, i en poc temps varen perdre-se de vista.

Però una d'elles estava tant cansada, que les seves ales apenes podien sostenir-la. Era l'ultima de la filera. No podia seguir les altres, i a l'ultim va caure amb les ales exteses. Provava d'aixecar-se, però tot era inutil. Volia posar les potes sobre les cordes del vaixell, però va deixar-se anar sobre la vela i va caure damunt del pont.

El gat-de-mar va agafar-la i va dur-la al galliner. Entre les gallines, els anecs i les oques, la pobra cigonya va sentir-se tota confosa.

— I ara! Quina visita! — van dir les gallines.

Un indiots, estarrufant-se tant com podia, va preguntar a la cigonya qui era. Els anecs se tiraren endarrera tot ranquejant i empenyent-se ls uns als altres.

— Mec, mec, mec! — cridaven.

La cigonya va parlar-los de la calida Africa, de les Piramides i de l'asturç, que com un cavall selvatge corre les vastes planures.

Però ls anecs no comprenien re de lo que ella deia. Se donaven cops els uns als altres i se preguntaven:

— Es idiota, eh? Tots tenim el mateix parer?

— Sí, es idiota! — va dir l'indiots.

Aleshores la cigonya va callar pera somniar amb la seva Africa estimada.

— Teniu unes bones potès, — va dir l'indiots. — A quan la cana?

— Mec, mec, mec! — cridaven els anecs.

Però la cigonya feia veure que no ho sentia.

— Podrieu somriure, tant mateix, — va dir-li l'indiot, — perquè lo que us he dit era molt espiritual, encara que potser era massa profund per vós. Ah! No té l'esperit gaire despert! Deixem-la sola i quedem-nos amb la gent intel·ligent.

Va estarrufar-se de nou i els anecs repetiren el seu *mec, mec*. Era horrible de sentir, però tot el corral se trobava interessat en un grau suprem.

L'Ijalmar va anar al corral, va obrir la porta i va deslliurar la cigonya, que va anar amb ell sobre'l pont. Ja havia ben reposat, i amb una petita salutació de cap va donar les gràcies al seu llibertador. Després va estendre les ales i va volar vers els països calents.

Les gallines cloquejaven, els anecs feien *mec, mec*, i l'indiot estava vermell de rabia.

— Demà us serviran a taula, — va dir l'Ijalmar.

Aleshores va despertar-se i va veure que era en el seu llitet. Però, quin bon viatge havia fet amb el vell Aclucull!

DIJOUS

— Espera-t, — va dir el vell. — Sobre tot no tinguis por. Vaig a ensenyar-te un ratolí. — I va ensenyar-li l bonic animallet que tenia a la mà. — Ve per convidar-te a unes noces. Aquesta nit se casen dos ratolins. Viuen sota l'emposticat del rebost. Sembla que es una casa esplendida.

— Però, com podré passar pel foradet de l'emposticat?—va preguntar l'Ijalmar.

— Jo me n'encarrego, — va dir el vell. — Vaig a fer-te molt petit. — Al moment el vell va escampar sobre l'Ijalmar alguns pessics de pols, i aquest va anar tornant-se petit, fins a no ser més gran que un dit. — Ara podries posar-te ls vestits del soldat de plom. Me penso que t'aniran bé. Fa molt bonic de portar un uniform en societat.

— Molt bé! — va cridar l'Ijalmar.

En un tancar i obrir d'ulls va posar-se tots els vestits del soldat de plom.

— Vol tenir la bondat de ficar-se en

el didal de la seva mare? — va dir el ratolí. — Tindrè l'honor de tirar-lo.

— Estic confós de la seva amabilitat! — va dir l'Ijalmar amb cortesia.

I sen van anar cap al casament dels ratolins. Van seguir primer, per sota l'emposticat, un llarg corredor, que era tot just prou alt pera què l didal pogués passar-hi, i estava il·luminat per miquetes de fusta podrida.

— Eh que es bonic? — va dir el ratolí. — Tot el corredor ha sigut fregat amb llart. Quina olor més bona!

Varen arribar, per ultim, al saló on tenia lloc el casament. Hi havia allí les senyores rates, que enraonaven entre elles a qui més podia fer-ho. A l'esquerra hi havien els senyors, que caragolaven el bigoti amb la pota. Al mig de la sala hi havien els nuvis. Estaven asseguts damunt d'una grossa crosta de formatge, i es feien petons davant de la gent. Allí no hi havia res prohibit, perquè eren nuvis i els anaven a casar. Els hostes anaven arribant. Els nuvis s'havien col·locat a la porta.

Com el corredor, la sala havia sigut fregada amb llart: no hi havia cap més perfum.

A les postres van ensenyar un pesol sobre l qual una rata jove havia gravat a mossegades les inicials dels nuvis, que eren els seus parents. Era una verdadera obra d'art. Totes les rates van ser del mateix parer: que les noces havien sigut magnifiques i que s'havien divertit molt.

L'Ijalmar va tornar a casa seva sense saber-li greu haver-se hagut d'empetitir i de posar-se ls vestits del soldat de plom.

DIVENDRES

— Sembla impossible! — va dir el vell Acluca-ulls. — Quanta gent! Fins vells me demanen! Sobre tot els que han fet algun mal. «Estimat amic, — me diuen, — no podem tancar els ulls: passem la nit cara a cara amb les nostres males accions, que s'asseuen vora l llit com maleits dimoniets i tiren sobre nosaltres gotes d'aigua bullenta. Vine! Treu-los pera que poguem dormir.» Aleshores sos-

piren profundament i hi tornen: «T'ho pagarem molt bé. Té, mira ls diners sobre la finestra!». Però no ho faig pels diners.

— Què farem aquesta nit? — va preguntar l'Ijalmar.

— Tens ganes d'anar a unes altres nocés? Són de ben diferenta manera que les d'ahir. Sabs la gran nina de la teva germana? Aquella que sembla un home, i que per aquesta raó s diu Herman? Vol casar-se amb la nina Berta. A més, avui fa anys.

— Sí, ja ho sé, — va dir l'Ijalmar. — Cada vegada que les seves nines estrenen un vestit, la meva germana diu que celebren el jorn de llur naixement i de llurs nocés. Això ha passat ben bé cent vegades.

— Sí, però aquesta nit serà la noça cent i una, i quan s'ha arribat a la cent i una s'ha de posar l'olla gran dintre la xica. Per això la festa d'aquesta nit serà més bonica que les altres. Vine-ho a veure.

L'Ijalmar va mirar sobre la taula. Hi

havia una caseta de nines amb les finestres il·luminades. Davant de la porta ls soldats de plom presentaven armes. Els nuvis estaven asseguts a terra, tots pensatius, i miraven els voltants de la taula.

El vell Acluca-ulls, envolquellat amb el mantell negre de l'avia, va casar-los.

Aleshores van portar els presents dels nuvis. Els comestibles estaven prohibits, perquè n tenien de sobres.

— Passarem una temporada al camp, aquest istiu, o farem un viatge a l'extranger? — va preguntar la núvia.

Aleshores varen consultar l'oreneta, que havia viatjat molt, i la vella gallina, que havia tingut cinc llocades.

L'oreneta va parlar de l'esplendor dels països calents, on l'airet es tant dolç i on les montanyes brillen amb radiosos colors com no sen veuen enlloc més.

— Però allà no tenen cols riçades com a casa nostra, — va dir la gallina. — Jo he passat tot un istiu al camp amb els meus pollets. Hi havia un caminal de sorra on podiem passejar i terrejar. També teniem entrada en un hort plantat de

cols riçades. Tenien un verd tant bonic!
No, no s pot somniar re millor!

— Però qui ha vist una col ha vist les altres, — va dir l'oreneta. — Després, hi fa molt mal temps al camp.

— Bah! Un s'hi acostuma desseguida, — va dir la gallina.

— Però aquí hi fa fred, gela.

— I bé! Es lo que s necessita per les cols, — va dir la gallina. — Per altra part, hi fa molta calor aquí també. Fa quatre anys, varem tenir un istiu tant calent que apenes se podia respirar. Després, aquí no tenim cap animal verinós com n'hi han per tot en els països estrangers; no tenim lladres tampoc. Qui no troba l nostre país el més bonic de tots, es un traïdor i no mereix estar-s'hi.

La gallina va llençar algunes llagrimas i va dir:

— També he viatjat jo. Una vegada vaig fer dos lleugues dintre un cistell. Els viatges són desagradables.

— La gallina es una persona de seny, — va dir la nina Berta. — A mi tampoc m'agrada gaire viatjar per la montanya,

on no s fa més que pujar i baixar. Anirem no més a jugar en el caminal de sorra i a passejar per entre les cols.

I varen resoldre això.

DISSABTE

— Vols contar-me una rondalla? — va dir l'Ijalmar al vell, que acabava de portar-lo al llit.

— Aquesta nit no tinc temps, — va dir el vell obrint el seu bonic paraigua. — Mira quin xino més hermós aquí dalt.

El paraigua semblava un gran xal xinesc, ple d'arbres blaus, ponts punxeguts i xinets a sobre sense parar.

— Decorarem tot l'univers, — va dir el vell Acluca-ulls. — Demà es dia de festa, puix es diumenge. Tinc de pujar al campanar pera veure si ls petits gnoms de l'iglesia han ben netejat les campanes pera que tritllegin. També tinc d'anar a la plana pera veure si l vent ha tret la pols de les fulles i de l'herba. Però la meva feina més grossa es fer baixar les estrelles pera que llueixin. Les poso en el meu da-

vantal, però abans les haig de numerar. També numero ls forats ont estan ficades pera posar-les bé al seu lloc. Sense això no s'aguantarien i tindriem masses estrelles voladores: caurien l'una darrera l'altra.

— Escolteu, — va dir un vell retrat penjat a la paret al peu de la qual era el llit del nen. — Jo soc el besavi d'aquest nen, i us dono les gracies per les histories que li conteu. Però no haurieu de donar-li idees falses. Les estrelles no baixen a netejar-se. Són cossos celics com la terra, i això es tot.

— Gracies, vell antepassat, — va dir el vell Acluca-ulls. — Moltes gracies per la lliçó. Ets el fundador de la familia, està bé, i tens molts anys sobre la testa; però jo encara n tinc més que tu: jo soc un antic déu del paganisme: els grecs i els romans me deien *el déu de la sòn*. He estat en les millors cases i hi aniré sempre. Jo sé parlar amb un to seriós o familiar. Quan te toqui l torn, conta, si vols.

Aquí l vell Acluca-ulls va marxar, enduent-sen el seu paraigua.

— I doncs? No s té l dret de donar el seu parer? — va murmurar el retrat.

Al moment l'Ijalmar va despertar-se.

DIUMENGE

— Bona nit, — va dir el vell Aclucaulls.

L'Ijalmar va fer-li una petita salutació, va posar-se dret sobre l llit i va tombar el retrat del besavi pera que no ls pogués interrompre com el dia abans.

— Ara explica-m una contalla. Explica-m aquella d'*Els cinc pesols que s'estaven en un cossi*, o *La pota de gall que feia l'amor a la pota de gallina*, o *L'agulla de riçar, que s pensava ser una agulla de fer malla*.

— No s pot abusar de les coses bones, — va dir el vell. — Ara vaig a ensenyar-te una cosa interessant. Avui veuras el meu germà. Se diu igual que jo, però ell no més fa una visita a cada persona. S'emporta amb ell, sobre l seu cavall, aquell que ell va a veure, i li conta contes. Així com així no més ne sab dos: l'un es mera-

vellosament hermós, el més hermós que cap persona pot somniar; l'altre, al contrari, es tant terrible i esgarrifós que no pot escoltar-se.

Aleshores el vell va aixecar l'Ijalmar fins a l'alçada de la finestra.

— Ara tu pots veure l meu germà, la Mort. Mira. No es tant esgarrifós com el representen en els llibres de figures, on li posen sempre cap de mort. El seu vestit es tot brocat d'argent. No es un uniform bonic? Una capa de vellut negre voga per darrera d'ell sobre l cavall. Mira com galopa!

L'Ijalmar va veure passar, en efecte, com un remolí, l'altre vell Acluca-ulls. Duia gent de tota mena, vells i joves, sobre l seu cavall. Posava ls uns davant d'ell, els altres al darrera, però abans sempre ls preguntava: «I el vostre llibre de conducta? Què hi ha escrit?». «Un bé», responien tots. «El voldria veure», replicava la Mort. I tenien d'ensenyar-li l llibre.

Tots els que tenien *notable* o *bé*, els posava davant d'ell sobre l cavall i els contava l conte hermós. Però ls que no

més tenien *bastant bé* o *aprovat*, eren posats a la gropa i no sentien més que l conte esgarrifós. Tremolaven, cridaven, volien saltar a baix del cavall, però no podien, hi estaven com enganxats.

— Però la Mort es un home molt her-
mós, com tu, — va dir l'Ijalmar. — No m
fa gens de por.

— No tens cap raó de que ten faci, —
va dir el vell. — Procura no més obtenir
una bona nota.

— Ah! Vet-aquí una bona lliçó, — va
murmurar el retrat. — Sempre serveix
d'alguna cosa dir lo que un pensa.

El retrat estava content.

EL COMPANYY DE CAMÍ

EL pobre Joan estava ben trist. El seu pare estava malalt i quasi podia dir-se en estat desesperat. Eren tots dos sols en la barraqueta.

Ja era fosc. El llum, posat sobre la taula, estava a punt d'apagar-se.

— Has sigut un bon fill, Joan, — va dir el malalt. — Que Déu t'ajudi a fer el teu camí en el món.

Va mirar-lo amb els seus ulls tranquils, seriosos i dolços; després va respirar profundament i es va morir. Haurieu dit que dormia.

En Joan va esclatar en plors. No tenia ningú en el món, ni pare ni mare, ni germà ni germana. S'estava allà, de ge-

nollons davant del llit, besant la mà del seu pare i plorant llagrimes amargues. Però a l'últim, el cap posat sobre la dura fusta del llit, va tancar els ulls i va adormir-se.

Va tenir un somni meravellós: va veure l sol i la lluna inclinar-se vers ell, i va veure l seu pare ple de salut, i adhuc el va sentir riure com reia sempre que estava content. Una gentil joveneta, amb una corona d'or sobre ls hermosos i llargs cabells, extenia la mà an en Joan, i el seu pare li deia: «Veus la núvia que t dono? Es la més hermosa que hi pot haver en el món!».

En Joan va despertar-se. La trista realitat era davant d'ell: el seu pare, mort i fred, extès sobre l llit, i ningú aprop d'ells. Pobre Joan!

Alguns dies després el mort va esser enterrat. En Joan caminava darrera la caixa. No podria veure mai més el seu bon pare, que havia estimat tant. Li semblava que l cor se li trencava a miques de tanta pena que tenia.

Els assistents varen cantar un salm.

El cant era tant dolç, que les llagrimes davallaren de nou dels ulls den Joan. I aquestes llagrimes varen alleugerir el seu dolor.

El sol brillava joiosament sobre ls arbres verds. Semblava dir: «Mira, el cel es blau. El teu pare es allà dalt mentrestant i prega a Déu pera que desde avui tot te surti bé».

— Sempre més vui ser bo, jo també,— va dir-se en Joan,— i aniré al cel a veure el meu pare. Quina joia serà l retrobar-lo! — En Joan se veia tant feliç en aquell moment, que va somriure pensant-hi, mentres les llagrimes encara corrien per les seves galtes.

En els castanyers cantaven els aucelets, *piu-piu-piu-piu*, com si haguessin assistit a l'enterrament. Sabien de cert que l difunt era al cel i que tenia ales molt més hermoses i molt més grans que les llurs, i que era feliç per haver sigut bo sobre la terra. En Joan va veure-ls fugir de llurs arbres verds, ben lluny, a través l'espai, i li varen venir ganes de fugir amb ells. Però abans va fer una creu

de fusta, que volia posar a la tomba.

Quan va portar-li al vespre, va veure que la tomba estava ornada de sorra i de flors: era que alguns amics ho havien fet, puix tot-hom l'estimava molt el seu pare.

L'endemà al matí en Joan va fer un paquetet de les seves coses, posant-se a la cintura tota la seva fortuna, que pujava a cinquanta escuts i algunes monedes de plata. Amb aquesta quantitat anava a córrer món.

Abans d'anar-sen va tornar al cementiri, i sobre la tomba del seu pare va dir una oració, i va afegir: «Adéu, estimat pare. Jo vui ser sempre un home de bé, i sense temor pots pregar a Déu per mi».

En els camps que en Joan atravessava totes les flors semblaven fresques i esplendentes als calids raigs del sol, i s'inclinaven al buf del vent, com si haguessin volgut dir: «Sigues benvingut entre nosaltres». En Joan va parar-se encara una altra vegada pera mirar l'antiga iglesia ont havia sigut batejat i aon tots els diumenges anava amb el seu pare.

Va percebre molt amunt, per una

espitllera del campanar, al gnom de l'iglesia, amb el seu casquet vermell punxagut, el qual, amb la mà davant dels ulls, evitava ls raigs del sol. En Joan va fer-li un senyal de comiat.

El gnom va agitar el seu casquet vermell, va posar la mà sobre l seu cor i va tirar-li petons, pera demostrar an en Joan que li endreçava les millors salutacions i li desitjava un feliç viatge.

En Joan pensava amb tot lo que veuria a través del món. Caminava, caminava, més lluny d'on mai havia estat.

No coneixia ni les ciutats que atravesava, ni la gent que trobava. Ja era molt lluny, a l'extranger.

La primera nit va tenir de dormir sobre una garba de fenc, perquè no va trobar cap més llit; però era una sort, a la seva manera: el rei no tenia una cambra millor. Un camp, un torrent, una garba de fenc i el blau cel sobre l cap, hi ha alguna cambra millor? El prat verd, esmaltat de flors vermelles i blanques, formava la catifa. Els sauquers i els gesamins servien de rams de guarniment;

i per tocador tenia tot el torrent amb la seva aigua clara i fresca, ont els estels hi reflectien. La lluna era com una gran xinxeta que penjava del blau firmament: no hi havia por de que cremés les cortines: en Joan podia dormir tranquil. Es lo que va fer.

Quan va despertar-se, el sol ja era alt, i per tot arreu els aucellets cantaven: «Bon dia, bon dia! Encara no t'has llevat?».

Era un diumenge. Les campanes trillejaven a tota pressa. La gent anava a l'iglesia. En Joan va seguir-la, va cantar amb els fidels, i va escoltar la paraula divina. Li semblava que s trobava a la seva estimada iglesia, ont havia sigut batejat i ont havia cantat amb el seu pare.

A fòra, en el cementiri, hi havia moltes tombes, i sobre algunes d'elles l'herba havia crescut molt alta. En Joan va pensar llavors en la tomba del seu pare, que pot-ser estava en el mateix estat que aquelles i que ara no podia cuidar. Va asseure-s, va arrencar l'herba, va redre-

çar les creus que havien caigut, i va posar a lloc les corones que l vent havia tret. Va pensar: «Un altre pot-ser fa lo mateix per la tomba del meu pare, ara que jo no puc fer-ho».

A la porta del cementiri hi havia un vell captaire que s'apoiava sobre ses croses. En Joan va donar-li les monedes de plata que duia i va continuar feliç i meravellat el seu camí a través del món.

Cap al vespre va fer una horrorosa tempestat. En Joan va enllestir-se pera trobar un redós, però molt depressa va venir la fosca nit.

A l'ultim va ovirar una iglesieta isolada sobre un puig. La porta n'era oberta. Va refugiar-s'hi, pensant estar-hi fins que l mal temps fos passat.

«M'arrupiré en un recó, — va dir-se. — Estic mort de cansament i puc permetre-m una mica de repòs.» Va asseure-s a terra, va creuar les mans i va dir l'oració del vespre. Abans d'haver-la acabada ja s'havia adormit, mentres la tempesta continuava al defòra.

Quan va despertar-se encara era nit,

però l mal temps havia passat i la lluna brillava a través dels finestrals. Al mig de l'iglesia hi havia una caixa oberta, amb un mort que devien haver d'enterrar. En Joan no estava gens espantat, perquè tenia una bona consciència i sabia que ls morts no fan cap mal. De qui s'ha de dubtar es dels vius, que estan dominats per l'esperit del mal, i justament dos joves de mala casa s trobaven en aquell moment a la vora del mort i volien treure-l de la caixa i tirar-lo a fòra.

— Què aneu a fer? — va dir-los en Joan.
— Quin sacrilegi! Deixeu-lo dormir el seu darrer sòn!

— No, — van contestar; — s'ha burlat de nosaltres. Ens devia diners i no ha volgut pagar, i ara que ja es mort no cobrarem ni un centim. Així ns venjarem, tirant-lo com un pobre goç a la porta de l'iglesia.

— No més tinc cinquanta escuts, — va dir en Joan; — es tot el meu patrimoni. Jo ls donaré de molt bona gana si m prometeu deixar en repòs aquest pobre mort. Jo ja m'arreglaré sense diners.

Tinc salut i ganes de treballar, i Déu m'ajudarà.

— Està bé, — van dir els altres. — Si vols pagar el deute, el deixarem tranquil.

Van pendre ls diners que en Joan va donar-los, varen riure de bona gana de la seva imbecilitat, i van anar-sen.

En Joan va tornar el cadavre a la caixa, va juntar-li les mans, i, dient-li «adéu», va anar-sen content, a través de la gran forest.

Tot al seu voltant, allà on la lluna podia brillar, a través dels arbres, va veure bonics elfs que dançaven joiosament. En Joan no va destorbar-los, perquè sabia que era un bon home i no més els que són dolents han de témer dels elfs.

Alguns d'entre ells no eren més grans que un dit i havien aixecat els seus llargs cabells rossos amb una pinta d'or. Se gronxaven de dos en dos entorn de les gotasses de rosada que hi havien sobre les fulles i sobre les altes herbes. Alguna vegada la gota de rosada queia a terra, i els elfs també en mig dels brins d'herba;

i se sentien aleshores crits de joia i esclats de riure, entre ls altres de la colla.

Cantaven, i en Joan coneixia ben bé llurs gentils cançons: les havia apreses quan era noi.

Grans aranyes llampantes, amb una corona d'argent sobre la testa, teixien d'una banda a l'altra un pont penjant, que, quan la fina rosada va posar-s'hi al damunt, resplendia com un mirall als raigs de la lluna.

Així varen divertir-se ls petits elfs, fins al sol ixent. Varen amagar-se aleshores dintre ls capolls de les flors, i el vent va enderrocar llurs ponts i llurs castells, que s'envolaren com llargues voladuries de fils.

En aquell moment en Joan sortia del bosc.

Una veu forta d'home va cridar darrera d'ell:

— Ep, company! Aon vas?

— Món enllà, — va dir en Joan. — No tinc pare ni mare. Soc un xicot pobre, però Déu m'ajudarà.

— Jo també corro món, — va dir el des-

conegut.—Vols que ns fem companyia?

—Amb molt gust, —va dir en Joan.

I varen caminar junts.

Al cap d'un quart ja s'compreien perfectament, perquè tots dos eren bons. Però en Joan va veure que l seua company estava més enterat de tot que ell. Quasi havia donat la volta al món i sabia parlar de tot.

El sol era ben alt quan varen asseure-sota un gran arbre pera esmorsar. Al mateix moment van veure venir una dòna vella.

Verdaderament era molt vella. Caminava tota encorbada, apoiant-se sobre una crossa. Portava a l'esquena un feix de llenya que havia recullit en el bosc. Tenia l davantal aixecat, i en Joan va veure que n sortien tres grans bastons de falguera o de saule.

Era a alguns passos d'ells, quan la vella va relliscar i va caure endarrera. Va llençar un gran crit. La pobra dòna s'acabava de trencar la cama.

En Joan hauria volgut portar-la desseguida a casa seva, però l'extranger va

obrir el seu sac, va treure-n una capsa i va dir que tenia un unguent que podia tornar-li la cama al seu primitiu estat; d'aquesta manera ella mateixa podria tornar a casa seva per ses propries cames. Però l'extranger demanava en canvi ls tres bastons que duia en el davantal.

— Es ben pagat! — va dir la vella brandant extranyament el cap.

Va insistir en no desfer-se dels bastonets, però no era gens agradable quedar-se allà amb la cama trencada.

Va donar els bastonets, i, quan l'altre va haver fregat la seva cama amb l'unguent, la vella va aixecar-se i va anar-sen més lleugera que abans.

Verdaderament era un famós unguent i de segur que no sen trobaria d'igual a casa de cap apotecari.

— Què n vols fer d'aquests bastonets? — va preguntar en Joan al seu company.

— Són bonics trocets de fusta, — va dir l'altre. — Jo ls volia posseir. Tinc manies com aquesta.

Van caminar encara molta estona.

— Com se cobreix el cel! — va dir en

Joan, que esguardava al lluny. — Mira aquests núvols horribles i negres!

— No, — va dir el seu company; — no són núvols: són montanyes; altes i magnífiques montanyes, desde on se dominen els núvols.

Les montanyes no eren tant aprop com semblaven.

Van necessitar tot un dia pera ser-hi. Espesses forestes hi creixien, dretes, cap al cel, i hi havien pedres grans com una ciutat entera.

No devia ser facil pujar per allí. Per això en Joan i el seu company van entrar en un hostal: volien reposar i refer llurs forces pera la marxa de l'endemà.

Abaix, en la gran sala de l'hostal, hi havia una nombrosa reunió. Hi havia un home amb un teatre d'automates. Els espectadors s'estaven asseguts al voltant pera veure la representació. A primera fila havia pres lloc un gros carnicer. Un gran bulldog, d'aire ferestec, estava ajaçat aprop d'ell i semblava amenaçar a tot-hom. La funció va començar. Era una comedia molt bonica, amb un rei i una

reina que estaven asseguts en una cadira reial, i tenien corones d'or sobre la testa i mantells de llargs ròssecs, insignies de llur càrrec. Bonics patges d'ulls de vidre estaven colocats aprop de les portes, que s'obrien i tancaven sense parar, fent entrar aire fresc a la cambra. Era una comedia molt distreta, plena d'interès i d'alegria.

Però així que la reina s'aixecava pera donar alguns passos (Déu sab la pensada que va venir al bulldog), com que l carnicer no l'aguantava, va fer un bot sobre l'escenari i va agafar a la reina per la seva bonica cintura. No més va sentir-se «cric, crac». Va ser terrible.

El pobre amo dels automates estava desesperat. La reina era la més hermosa de les seves figures, i el ferestec bulldog li havia arrencat el cap.

Però l'extranger que anava amb en Joan va dir que podia adobar-la. Va cercar en el seu sac i va untar la nina amb l'ungüent que ja havia servit pera la cama trencada de la pobra vella. Tot seguit la reina va esser adobada: podia

moure tots els seus membres com abans. I encara molt més: ara no tenia necessitat d'estirar els fils. Era com si diguessim una persona viva, amb la sola diferència que no podia parlar.

El propietari del teatre d'automates estava content. No tenia necessitat d'estirar la nina: ballava tota sola. No n'hi havia cap més que pogués fer-ho.

Va venir la nit, i tota la gent de l'hostal va anar-sen a descansar.

De sobte van sentir-se horribles i profons gemecs, que varen prolongar-se durant molt temps. Què podia ser? Varen aixecar-se pera mirar-ho.

L'home que havia fet la comedia va córrer cap al seu teatre, perquè era d'allà que sortien els gemecs. Els automates gemegaven tots barrejats, el rei, els cortesans, els servidors, i eren ells que gemegaven tant lamentablement, obrint els seus ulls de vidre i demanant esser untats com la reina, pera tenir, com ella, la facultat de moure-s. La reina, caient de genolls i aixecant amb les mans la seva magnífica corona d'or: — Agafeu-la! —

cridava. — Unteu el meu espòs i tota la gent de la meva cort.

El director del teatre estava ell mateix emocionat i plorava.

Va prometre al company den Joan donar-li tots els diners que faria la nit vinenta si volia untar-li no més que quatre o cinc de les nines més gentils. Però l'extranger va dir que no reclamava re més que l gran sabre penjat a un costat del rei. Quan el va tenir va untar sis nines, que desseguida varen posar-se a dançar i tant bé, que totes les criades i criats de carn i òssos de l'hostal varen posar-se a dançar com elles. El cotxer, la cuinera, tots els criats, tots els hostes, fins la pala i els molls, varen seguir l'exemple. Però els dos ultims varen caure a terra als primers passos. En fi, va ser una nit ben divertida.

L'endemà al matí en Joan i el seu company varen pendre comiat de la gent de l'hostal, i després pujaren a les altes montanyes, atravesant grans abetars. Varen pujar tant alt, que les torres de l'iglesia varen semblar-los petites claria-

nes vermelles, allà baix en la verdor.

Veien lluny, molt lluny, a moltes milles de distància, allà on no havien estat encara. En Joan no havia contemplat mai tant belles coses del nostre globe meravellós. Un sol calent resplendia en l'aire fresc i blau. Varen sentir els caçadors tocant alegrement el corn en les vessants de les montanyes. Els ulls den Joan s'ompliren de llagrimas, i no s'va poder estar de dir: «Bon Déu! Pensar que no pugui agrair-te prou totes aquestes meravelles que m deixes veure en el món!»

El company també havia juntat les mans, i, per damunt dels boscos i ciutats, mirava fit a fit el sol resplendent.

En aquell moment van sentir acords armoniosos sobre llurs testes, i van veure un gran cigne blanc planant per l'espai. Però de sobte l seu cant va afeblir-se cada vegada més, va inclinar la testa, i va caure als seus peus: era mort.

— Oh! Les soperbes ales! — va dir l'extranger. — Immenses i blanques com són, tenen un gran valor. Ja veus si he fet bé de quedar-me un sabre.

I d'un sol cop va tallar les dues ales, que volia guardar.

Després van caminar lleugues i lleugues, fins que varen tenir davant d'ells una gran ciutat, coronada de cent torres, que brillaven al sol com si fossin d'argent. Al mig de la ciutat hi havia un gran palau de marbre, el teulat del qual era d'or: era allà que vivia l rei.

En Joan i el seu company no van entrar tot seguit a la ciutat. Van aturar-se en un hostal pera arreglar-se una mica, perquè volien fer goig pels carers. L'hostaler va contar-los que l rei era un bon home, que mai havia fet mal a ningú; però la seva filla era una horrible princesa. Sens dubte era hermosa, de tal manera que res semblava esser tant bonic, tant gentil ni tant graciós com ella. Però això no impedia que fos una dolenta i perfidiosa bruixa i que fos responsable de la mort de nombrosos i amables prínceps.

Havia permès a tot-hom de demanar la seva mà: príncep o mendicant, tot-hom podia presentar-se: la calitat no hi feia

res. Era necessari no més endevinar tres coses, sobre les quals ella interrogava ls competidors. Si algú responia bé, l'espousaria i devindria rei de tot el país a la mort del seu pare. Però quan no ho endevinaven eren penjats o escapçats sense misericordia. I ningú ho endevinava.

El vell rei, pare de la princesa, estava desesperat, però no podia oposar-se an aquestes maleses, car havia declarat una vegada per totes que no s'ficaria en les seves esposalles i que fes com ella volgués.

Cada vegada que un príncep venia, proposant-se endevinar les preguntes de la princesa, i no n sortia, regularment era penjat o decapitat.

El vell rei estava devegades tant consternat de la desolació general, que un dia sencer cada any s'arrocegava de genolls amb tots els soldats, pregant la princesa que s'endolcís; però ella refusava obstinadament. Fins les dónes velles, quan prenien aigua-ardent, la tintaven de negre en senyal de dol. Però tot era inútil.

— L'horrible princesa! — va dir en

Joan. — Hauriem d'atipar-la de cops. — Això li faria bé. Si jo fos del rei, li estovaria ben bé la pell!

De sobte va sentir-se l poble que cridava joiosament sota les finestres. Era que passava la princesa, i, veient-la tant guapa, el poble oblidava la seva crudeltat i l'aclamava. Dotze donzelles d'honor amb vestits blancs i amb una tulipa d'or a la mà, cavalcaven prop d'ella sobre cavalls negres. La princesa també anava muntada sobre un cavall blanc, cobert de diamants i de rubins. Els seus vestits eren teixits d'or, i el seu fuet semblava un raig de sol. La seva corona brillava sobre l seu cap com les estrelles en el cel, i el seu mantell era fet de milers d'ales de papellones. Però lo que era magnific, més que ls seus vestits, era la mateixa princesa.

Quan la va veure en Joan va tornar-se més vermell que la sang que corre. No podia dir res. La princesa s'assemblava, ratlla per ratlla, a l'hermosa noia que havia vist en somnis la nit que l seu pare va morir.

Va trobar-la encantadora i no podia estar-se de mirar-la.

— Es verdaderament impossible — va dir en Joan — que la princesa siga una bruixa crudel que faci penjar o decapitar els que no poden resoldre les seves preguntes. Ja que tot-hom té l dret de demanar la seva mà, adhuc l'ultim mendicant, aniré al castell, puix no men podria estar.

Van provar de dissuadir-lo, dient-li que s'exposava segurament a la mateixa sort que ls altres. El seu company també va voler-lo dissuadir del seu projecte, però en Joan va declarar que tot aniria bé. Va donar un cop de raspall a les seves bôtes i als seus vestits, va rentar-se la cara i les mans, va pentinar-se ls bonics cabells rossos, i sen va anar tot sol a la ciutat pera pujar al castell.

— Entreu, — va dir el rei quan en Joan va trucar a la porta.

En Joan va obrir, i el vell rei, amb bata i sabates brodades, va acostar-se an ell. Portava la corona d'or sobre la testa, el ceptre en una mà, i el guant de justícia a l'altra.

— Un moment, — va dir.

I va posar el seu ceptre sota l braç pera poder donar la mà an en Joan.

Però tot seguit que va saber que era un pretendent va posar-se a plorar, el ceptre i el guant li van caure a terra, i va aixugar-se ls ulls amb la seva bata.

— Atura-t! — va dir. — Serà de tu lo mateix que dels altres. Vine a veure no més.

Va conduir en Joan an el jardí d'esbarjo de la princesa. Quin espectacle més horrible! De cada arbre penjaven esquelets de tres o quatre prínceps que havien demanat la mà de la princesa, però que no havien endevinat les preguntes.

Al buf més lleu del vent els òssos s'entretocaven, i els aucells fugien esparverats pera no tornar mai més an aquell jardí. Ossos humans servien de tutors a les plantes, i caps de morts fent ganyotes servien de testos pera les flors. Un jardí ben extrany pera una princesa.

— Ho veus? — va dir el rei. — Te passarà lo que ha passat als altres. Renuncía, doncs, al teu projecte, perquè l meu

cor se trenca a cada nova temptativa.

En Joan va besar la mà al bon rei i va dir que tot aniria bé: tant fort era l'amor que duia a la princesa hermosa.

Al moment la filla del rei, a cavall, entrava al castell amb les dames d'honor. Van sortir pera saludar-la. Amb un gest distingit la princesa va donar la mà an en Joan, lo que va engrandir el seu amor. No podia ser la bruixa crudel i dolenta que deia l poble.

Van pujar al saló. Patges joves van oferir-los pastes i dolços. Però l bon rei, en la seva aflicció, no va tastar re. A més, els dolços eren massa durs. Va ser convingut que en Joan tornaria al castell l'endemà al matí. El jutge i el consell se reuniria pera veure com sortiria dels enigmes. Si guanyava l primer dia, tornaria dues vegades més; però mai cap pretendent havia anat tant lluny: tots havien perdut la vida desde l primer dia. En Joan no estava gens espantat d'aquestes condicions: pensava en l'hermosura i l'encant de la princesa, que ocupava tots els seus pensaments. Certament Déu l'a-

judaria. De quina manera? Ho ignorava, però no volia pensar-hi. Dançava pel carrer Major quan tornava a l'hostal ont el seu company l'esperava. No podia acabar de descriure ls encants de la princesa. Esperava febrilment el dia següent, pera tornar al castell a intentar la prova dels enigmes.

El seu company movia l cap i estava tot pensatiu.

— T'estimo tant! — deia. — Encara podriem viure molt temps junts i vaig a perdre-t! El meu pobre i estimat Joan! Jo prou ploraria, però no vui torbar la joia de l'ultima nit que passarem junts. Estiguem alegres! Estiguem molt alegres! Demà, quan tu seras fòra, ja m vagarà de plorar!

Tot seguit va saber-se a la ciutat que un nou pretendent se presentava, i tot-hom estava consternat. Van tancar el teatre; els marxants de pa de pessic van posar llaços negres en els seus ninots de pasta, i el rei i els capellans s'agenollaren a l'iglesia. Prou que sabien que en Joan no seria més afortunat que ls altres!

Cap al vespre l company den Joan va donar-li un ponx i va dir joiosament:

— Vaja: bevem a la salut de la princesa.

Però tot seguit que en Joan va haver-ne begut dos veires va venir-li tanta sòn, que no podia tenir els ulls oberts, i va ensopir-se. El seu company va aixecar-lo suaument de la cadira i va posar-lo damunt del llit.

Quan va ser negra nit, el company va agafar les dues ales que havia tallat al cigne i va enganxar-se-les a les espatlles, i va posar-se a la butxaca l més gros dels bastons que li havia donat la vella.

Va obrir la finestra, emprenent el vol per damunt de la ciutat, dret al castell, arreconant-se en un angol de la paret, al peu de la finestra de la cambra de la princesa.

La ciutat dormia en silenci. Varen tocar tres quarts de dotze. La princesa va obrir la finestra, vestida amb un gran mantell blanc i amb grans ales negres, i va emprendre l vol per damunt de la ciutat en direcció a una alta montanya. Però l

company den Joan, que l bastó feia invisible, volà darrera d'ella, bastonejant-la fins a fer-li sang.

Així van anar creuant l'espai.

El vent, ficant-se sota l mantell, va desplegar-lo com una vela de nau, i la lluna va atravessar-lo amb els seus raigs.

— Quina pedregada! Quina pedregada! — deia la princesa a cada cop.

Al fi van arribar a la montanya. Ella va picar en una roca, que va rodar amb soroll de trons, mentres la montanya s'obria i la princesa hi entrava. El company den Joan va seguir-la, sempre invisible.

Van caminar per un gran corredor, les parets del qual brillaven extranyament; i penjaven del sostre milers de grosses aranyes que pujaven i baixaven llençant flames.

Van arribar a una gran sala, les parets de la qual eren d'argent i d'or i estaven decorades amb flors vermelles i blaves, i grosses com sòls; però no s'haurien pogut cullir perquè les tiges eren horribles serps vermells, i adhuc les flors no eren sinó les flames que sortien de la boca

llur. El sostre estava tapiçat de cuques lluentes i de rates pinyades blaves com el cel, que movien llurs llargues ales. L'impressió era terrorífica.

Al mig de la sala s'aixecava una cadira reial portada per quatre esquelets de cavalls, els guarniments dels quals estaven ornats de roges aranyes flamejantes. La cadira reial era feta d'un vidre blanc com la llet, i els coixins eren ratolinets negres que s mossegaven la qua l'un a l'altre. A sobre s'hi veia un dosser de terenyina color de rosa, plena ençà i enllà de mosquetes verdes com esmeragdes. Sobre la cadira estava assegut un bruixot vell, que en la seva horrible testa portava una corona, i tenia un ceptre a la mà. Va besar el front de la princesa, va fer-la seure al seu costat sobre la cadira preciosa, i la música va començar. Grans llagostes negres tocaven l'harpa, i un mussol se picava l ventre a tall de timbal. Era un concert ben extrany!

Petits gnoms negres, amb un foc-follet sobre la testa, dançaven una ronda a la sala.

El company den Joan, sempre invisible, va col·locar-se darrera la cadira pera veure-ho i sentir-ho tot.

Els cortesans que aleshores entraven semblaven elegants i graciosos, però, si s'els mirava bé, se veia lo que eren realment: manecs d'escombres, coronats de ulls de col, que l bruixot havia animat i cobert amb vestits brodats. Tot això no contribuïa res a l'assumpte: era no més pera l'aparat.

Va haver-hi un xic de dansa; després la princesa va explicar al bruixot que se li havia presentat un nou pretendent.

— Què li haurem de preguntar demà quan vingui al castell?

— Escolta, — va dir el bruixot, — convé que jo t digui alguna cosa: escull un objecte ben senzill. Així, ben segur que no hi pensarà. Una de les teves botines, per exemple. No ho endevinarà pas. Fes-li esbocinar la testa, però no t'oblidis de portar-me ls seus ulls, perquè seran el meu dinar.

La princesa féu una profunda reverència, prometent no descuidar-sen. El

bruixot tornà a obrir la montanya, i ella s'entornà, tot volant, al castell. Però l company den Joan va seguir-la, fuetejant-la com a l'anada, però tant fort, que ella gemegava profundament sota aquella pedregada implacable. Ella entrà amb gran volada a la seva cambra, aont el company den Joan va deixar-la pera tornar a l'hostal.

En Joan encara dormia.

L'endemà, de bon matí, tot seguit que en Joan va despertar-se, el seu company va llevar-se també, i va contar-li que a la nit havia tingut un somni extrany sobre la princesa i les seves botines, i per això li aconsellava de respondre, quan ella li preguntés en què pensava, «botina».

— Tant té que respongui això com una altra cosa, — va dir en Joan. — Tal vegada lo que tu has somniat es la veritat, perquè no puc creure que Déu m'abandoni. Anem. Es precis que t digui adéu, perquè si no ho endevino no t veuré mai més.

Van abraçar-se, i en Joan sen va anar

cap al castell. Tota la sala era plena de gent. Els jutges estaven colocats sobre un cadafalc, el cap enfonsat en grans coixins de plomes, probablement perquè tenien de reflexionar molt.

El vell rei va aixecar-se aixugant-se ls ulls, i després va entrar la princesa.

Era encara més encisadora que la vigilia, i va saludar graciosament a tota la companyia. En Joan va donar-li la mà, dient-li: — Bon dia.

Era arribat el moment d'endevinar lo que ella havia pensat.

La princesa mirava en Joan amb benevolença; però quan va sentir la sola paraula *botina*, va tornar-se blanca com el guix, posant-se a tremolar tota ella. Però no hi havia res a fer: ho havia endevinat. Visca! El vell rei estava tant content, que va fer una tamborella; tot-hom va picar de mans per en Joan i per ell. La primera prova havia anat bé.

El company den Joan va comparèixer radiant quan va saber que tot havia anat bé. En Joan va juntar-li les mans, donant gracies a Déu, amb l'ajuda del qual cer-

tament triomfaria les dugues altres vegades.

L'endemà havia de tornar a fer-se la prova. A la nit va passar lo mateix que l dia abans. Quan en Joan va estar adormit, el seu company va volar vers la princesa. Va bastonejar-la molt més que la primera vegada, perquè havia agafat dos bastons en lloc d'un. Ningú va veure-l i va sentir-ho tot. La princesa tenia de pensar amb els seus guants.

Va explicar-ho an en Joan, sempre com un somni. En Joan va poder-ho endevinar també aquesta vegada, i tot el castell estava ple de joia. Tota la cort saltava d'alegria, com havia fet el rei la primera vegada. Però la princesa estava sobre un canapè i no volia dir cap paraula.

Faltava la tercera prova. Si en Joan l'endevinava, tindria la mà de l'hermosa princesa i heredaria tot el reialme a la mort del rei; si s'equivocava, perdria la vida i el bruixot devoraria ls seus hermosos ulls blaus.

A la nit en Joan va ficar-se al llit, i,

feta la seva oració, va adormir-se molt serè. Per la seva part, el seu company va enganxar les ales a les seves espatlles, va cenyir-se a un costat el sabre, va agafar els tres bastons i va volar vers el castell.

Feia una nit negra com gola de llop. La tempesta arrencava les teules dels teulats, i els arbres del jardí, dels quals penjaven els esquelets, s'ajeien com roserars a l'impuls del vent. Els llampecs se succeïen sense interrupció; i els trons esclataven l'un darrera l'altre, fent un soroll de rodes continuat. La finestra va obrir-se i la princesa va empendre l vol. Estava palida com una morta, però va somriure veient la tempesta. Aquesta semblava que no era pas tant furiosa per ella. El seu mantell blanc va desplegar-se enlaire com una vela de vaixell.

El company va fujetejar-la tant fort amb els seus tres bastons que la sang va córrer per terra. Era de creure que no volaria pas fins a la montanya.

Però a l'últim va arribar-hi.

— Pedrega i fa tempesta! — va dir ella. — No havia vist mai un temps així!

I va explicar al bruixot que en Joan havia endevinat igualment la segona vegada. Si ho endevinava l'endemà, hauria guanyat la partida i ella no podria tornar a veure l bruixot a la montanya; no podrien fer mai més el seu *sabbat* acostumat, i ella n'estava tota desconsolada.

— No ho endevinarà pas, — va dir el bruixot. — Ja trobaré alguna cosa en la qual no podrà pensar, sinó es un bruixot més fort que jo. Però mentrestant estiguem alegres.

Va agafar les dues mans de la princesa pera barrejar-se a la sardana dels petits gnoms i dels foc-follets. Les aranyes vermelles se balancejaven joiosament en direcció a les parets, i les flors de foc llençaven flames. El mussol tocava l timbal i les llagostes negres l'harpa. Era un ball ben estrany.

Després d'haver ballat molta estona, la princesa va tornar al castell perquè l'haurien buscada. El bruixot va dir que l'aniria a acompanyar pera disfrutar per més temps de la seva companyia.

Van volar en mig de la tempesta, i el company den Joan va batre amb els seus tres bastons sobre les espatlles llurs.

Mai el bruixot havia aguantat semblant pedregada. Davant del castell va pendre comiat de la princesa, afegint:

— Pensa amb el meu cap.

Però l company ho va entendre.

Així que la princesa va entrar a la seva cambra, el company va agafar el bruixot per la barba quan se n'anava, i amb el sabre va tallar-li la seva horrible testa fins a les espatlles. Va llençar el seu cos als peixos de l'estany, va rentar el cap a l'aigua, i després va embolicar-lo amb un mocador de seda, enduent-sel a l'hostal. Després va ficar-se al llit.

L'endemà al matí va donar el mocador an en Joan, dient-li que no havia de fer sinó obrir-lo quan la princesa li preguntés en què havia pensat.

La gran sala del castell estava plena de gom a gom de cortesans. Els concellers seien en llur cadafalc, la testa enfonsada en llurs coixins. El rei s'havia posat vestits nous, la seva corona d'or, i havia

agafat el seu ceptre; tenia un aire verament majestuós. Però la princesa estava palida i habillada amb un vestit negre com pera un enterrament.

— En què he pensat? — va preguntar an en Joan.

Ell va desfer el mocador de seda. Tot-hom va tenir un surt davant d'aquell horrible espectacle; però la princesa estava immobilitat com una estatua i no deia re. A l'ultim va aixecar-se i va donar la mà an en Joan, perquè ho havia endevinat. No va mirar a ningú, però va dir-li en veu baixa:

— Ets el meu amo, ara. Aquest vespre les noces.

— Ben dit! — va dir el vell rei. — Sí: aquesta nit les noces.

Tot-hom cridava «Visca!». La musica militar recorria ls carrers, totes les campanes repicaven, les venedores havien tret les glaces de dol dels seus pans de pessic; tot era joia.

Van fer rostir tres bous farcits d'anecs i de pollastres i els van posar a la plaça del mercat, pera que tot-hom pogués

pendre-n un tall. Les fonts rajaven tot el dia un vi deliciós, i quan anaven a comprar un llonguet a cal flequer rebien per torna sis grans coques i un pastiç de raims.

A la nit tota la ciutat va estar illuminada. Els soldats feien salva amb els canons, i els nois tiraven coets. Se va menjar, se va beure, i va saltar-se en el castell. Però la princesa sempre era bruixa i no s preocupava den Joan. El seu company va adonar-sen. Li va donar tres plomes de cigne i una ampolla que contenia algunes gotes d'un liquid rosat.

— Aquesta nit — va dir — posaras aprop del llit una gran banyera plena d'aigua. Quan la princesa voldrà ficar-se al llit, empenya-l lleugerament, de manera que caigui a l'aigua. Has de tirar-li tres vegades, però es precis tirar-hi primer les plomes i les gotes. Després d'aquest bany, el seu poder magic haurà desaparegut i t'estimarà amb tot el cor.

En Joan va fer tot lo que l'altre li havia aconsellat. La princesa cridava ben fort quan ell va tirar-la a l'aigua.

Semblava un gran cigne negre d'ulls llampegants. Quan va reaparèixer per segona vegada a la superfície, el cigne era blanc, excepció feta d'un anell negre que tenia en el coll.

En Joan va endreçar una oració a Déu, i, quan la princesa fou tirada a l'aigua per tercera vegada, va transformar-se immediatament en la noia més encantadora. Era més hermosa que abans i va donar les gracies amb les llàgrimes als ulls.

L'endemà al matí l vell rei va entrar amb tota la cort, i tot el dia va passar en visites i felicitacions.

L'ultim que va comparèixer fou el company den Joan. Duia l bastó a la mà i el sac de viatge a l'esquena. En Joan va abraçar-lo repetides vegades i va pregar-lo que s quedés.

— T'ho suplico, — li deia en Joan. — Jo t dec tota la meva felicitat.

Però l company va moure l cap i va dir amb veu dolça i tendra:

— No. El meu temps ha finit. No més he fet que pagar un deute. Te recordes

d'aquell mort que gent dolenta volia ultratjar-li l'cos? Vas donar tot lo que tenies perquè pogués estar en repòs a la seva tomba. Aquell mort era jo.

I va desaparèixer.

Les noces van durar un mes. En Joan i la princesa estaven plens de tendresa l'un per l'altre. El vell rei va viure encara molts dies ple de joia; va poder somriure als seus nets i fer-los saltar sobre ls genolls, tot divertint-los amb el seu ceptre.

Després d'ell en Joan va ser rei de tot el reialme.

Biblioteca de Llengua